

trek&travel

SŁOWACKI RAJ

PRZEŁOM HORNADU

JASKINIA LODOWA

TOMASZOWSKI WIDOK

WĄWÓZ SUCHA BIAŁA

SPISKI ZAMEK

ERGO
HESTIA

Autor przewodnika: Krzysztof Magnowski

Redaktor prowadzący: Łukasz Karolewski

Redakcja: Anna Pałczyńska

Opieka techniczna: Katarzyna Leja

Skład: Katarzyna Radkowiak

Projekt graficzny serii: Sabina Suchy

Projekt okładki: Ewa Jarocka; materiały graficzne zostały wykorzystane za zgodą shutterstock.com

Opracowanie kartograficzne: Jan Leja (mapy i profile tras), Krzysztof Trojan (mapy okładkowe)

Źródło pochodzenia danych kartograficznych: OpenStreetMap.org

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawca dokończyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawca nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Helion S.A.
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 2309863
e-mail: redakcja@bezdroza.pl
księgarnia internetowa: <https://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!
Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:
<http://bezdroza.pl/user/opinie/besl1v>
Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I
ISBN: 978-83-289-1746-0
Copyright © Helion S.A., 2021, 2024

Kup książkę

Poleć książkę

Oceń książkę

Księgarnia internetowa

Lubię to!
Nasza społeczność

SPIIS TREŚCI

	ZDOBAŹ I POZNAJ	8
	trek	14
	SŁOWACKI RAJ W PIGUŁCE	16
	O PRZEWODNIKU	18
	OPIS KRAJOZNAWCZY	20
	TOPOGRAFIA	21
	PRZYRODA	22
	CZŁOWIEK W SŁOWACKIM RAJU	29
	PRZYGOTOWANIE DO TREKKINGU	32
	MAPY	33
	SZLAKI	33
	NOCOWANIE	35
	UZUPEŁNIANIE WODY I ŻYWNOSTCI	35
	POGODA	36
	POMOC MEDYCZNA	36
	TRASY TREKKINGOWE	37
	PRZEŁOM HORNADU	39
	PONAD PRZEŁOMEM HORNADU	47
	SUCHA BIAŁA	55
	WIELKI SOKÓŁ	63
	KLASZTORZYSKO I MAŁY KISEL	69
	PRZEZ WĄWÓZ WIELKI KISEL	77

7	PRZYZ DOLINĘ BIAŁEGO POTOKU	85
8	NA PRZELĘCZ CZARCIA GŁOWA	91
9	ZEJMARSKI JAR I GAWRONIA SKAŁA	97
10	POŁUDNIOWYM SKRAJEM SŁOWACKIEGO RAJU	105

TRASY DODATKOWE 111

KLASZTORNY JAR	112
PIECKI	113
SOKOLA DOLINA	114
FERRATA KISEL	115

travel 116

SŁOWACJA W PIGUŁCE 16

O REGIONIE 120

GEOGRAFIA	120
HISTORIA	123
ZABYTKI	133
LUDNOŚĆ	139

ATRAKCJE REGIONU 143

1	POPRAD	144
2	SPISKA SOBOTA	148
3	WIELKA ŁOMNICA	152
4	LUBICA	153
5	KIEŹMARK	154
6	WIERZBÓW	163
7	GANDOWCE	164
8	SPISKI SZCZAWNIK	166
9	BETLANOWCE	168
10	HRABUSZYCE	169

11	SPISKI CZWARTEK	170
12	DRAWCE	172
13	LEWOCZA	173
14	MARIAŃSKA GÓRA NAD LEWOCZĄ	182
15	SPISKI HRHÓW	182
16	NOWA WIEŚ SPISKA	184
17	SANS-SOUCI	189
18	MARKUSZOWCE	190
19	MARKUSZOWSKI SKALNY GRZYB	192
20	CHRAST NAD HORNADEM	192
21	SIWA BRODA	193
22	SPISKA KAPITUŁA	194
23	SPISKIE PODGRODZIE	198
24	ZAMEK SPISKI	199
25	DREVENÍK	202
26	ŽEHRA	203
27	HODKOWCE	204
28	SPISKIE WŁOCHY	206
29	DOBSZYŃSKA JASKINIA LODOWA	208
30	KANION STRATEŃSKI	210
31	STRATENÁ	210
32	LINIA KOLEJOWA ČERVENÁ SKALA – MARGECANY	211
33	PALCMANSKÁ MAŠA	212
34	DOBSZYNA	212
35	BETLIAR	214
36	ROŽNIAWA	215
37	KRASNA HORKA	219
38	KRASNOHORSKIE PODGRODZIE	221

INFORMACJE PRAKTYCZNE 222

INDEKS 235

Początek szlaku czerwonego znajduje się przy stacji kolejowej na skraju miejscowości **A Letanowce** (Letanovce). Powstała ona w poł. XIII w. Przez kilka wieków była częścią majątków Zamku Spiskiego. W centrum wsi, na północ od stacji, stoi kościół Wszystkich Świętych. Wzniesiono go równocześnie z powstaniem wsi i następnie kilka razy przebudowano; obecny kształt uzyskał w XVIII w. Szlak prowadzi asfaltową drogą biegnącą między polami widokowym grzbietem do podnóża Słowackiego Raju. Na skrzyżowaniu z rowerową Spiską magistrałą (Križne cesty) mijamy samotny krzyż. Na końcu szosy, 40 min od stacji, jest niewielka zatoczka, gdzie można zaparkować samochód. Do niedawna było tutaj osiedle romskie. Jego mieszkańcy żyli w straszliwych warunkach, w pozbawionych podstawowej infrastruktury, prymitywnych domach. Idący tędy turyści nieraz byli nagabywani przez romskie dzieci. W latach 2010–13 dla tutejszej społeczności powstało nowe, murywane osiedle przy drodze ze Spiskiego Czwartku do Hrabuszyc; stare, przypominające slumsy zabudowania rozebrano. Odtąd idziemy drogą utwardzoną. Po chwili, przy rozgałęzieniu Pri Starej horárni, wybieramy lewą odnogę i wchodzimy w las. Z lewej strony schodzi szlak żółty. Mijamy pompę, z której można zaczerpnąć wody, i docieramy do Przetomu Hornadu.

Doszliśmy do miejsca zwanego **B Letanowskim Młynem** (Letanovský mlyn, zob. trasa 1). Idąc w prawo szlakiem niebieskim, po chwili dotrze się do niewielkiego sezonowego baru. My skręcamy w lewo i przechodzimy przez most Kartuzów. Na polance z widokiem na skalne ściany stoi wiata z ławkami. Znaki niebieskie biegną dalej wzdłuż Hornadu, czerwone natomiast (którymi dalej podążamy) odbijają na wprost wiaty w prawo na kamienistą

Križne cesty

ścieżkę pnącą się stromo do góry. W niektórych miejscach przejście po skalistym zboczku ułatwiają łańcuchy. Po 35 min podejścia teren wypłaszcza się, a szlak wychodzi na grzbietową drogę. Na wprost widoczny jest przekaźnik na szczycie Čertovej sihot', z prawej Kotlina Hornadu i za nią Tatry Wysokie. Docieramy na skraj dużej polany, na początku której z prawej strony dochodzą znaki zielone z Klasztornego Jaru.

Jesteśmy na **C Klasztorzysku** (Kláštorsk, zob. trasa 3). Możemy tutaj zregenerować siły w schroniskowym barze. Od schroniska idziemy za znakami niebieskimi drogą obok symbolicznego cmentarza; przez chwilę towarzyszy nam też szlak czerwony, który po chwili odbija w prawo. Powoli droga obniża się ku widniejącej po lewej dolinie Kiselu.

Minąwszy odbicie do Olbrzymiego Wodospadu (zob. trasa 5), docieramy do **D skrzyżowania szlaków Kisiel** (Kysel', rázc.). Znaki niebieskie skręcają w prawo, wchodząc w Mały Kisiel. My odtąd idziemy szlakiem zielonym przechodzącym na drugą stronę potoku w lewo. Wchodzimy w dolinę **Wielkiego Kisela** (Veľký Kysel). Na długości 1,75 km woda pokonuje w niej prawie 270 m różnicy wysokości. Po chwili ścieżka schodzi do koryta potoku; idąc wzdłuż niego, musimy kroczyć po kamieniach, przechodząc przez liczne zwalone pnie. W wyższych miejscach przejście

ułatwiają drewniane platformy. Po 25 min od wejścia w dolinę docieramy do spadającego dwiema kaskadami z wysokości 5,5 m **Wodospadu Pavlasa** (Pavlasov vodopád). Nazwano go imieniem pierwszej znanej, śmiertelnej ofiary Słowackiego Raju, którą był Josef Pavlas, adwokat z Preszowa i członek tamtejszego oddziału Karpathenverein. Zginął on 13 maja 1926 r., próbując samotnie pokonać wąwóz Kisiel. Po drewnianych drabinkach przechodzimy nad kaskadami i po chwili jesteśmy przy 10-metrowym **Wodospadzie Obrońców Przyrody** (Vodopád Ochrancov prírody).

Wielki Kisiel

Na próg, z którego spadają wody wodospadu, wspinamy się po metalowej drabinie i podestach. Następny próg i zwężenie również pokonujemy za pomocą podestów, tym razem drewnianych. Po kilku minutach jesteśmy w niewielkiej kotlinie zamkniętej skalnymi ścianami. Z lewej strony woda sączy się z omszeń obrastających kamienie,

a na wprost ze skały przegradzającej drogę spływa z wysokości 10 m **Wodospad Barykadowy** (Barikádový vodopád). Za pomocą drabinek i podestów wychodzimy nad jego kaskady. Odtąd potok płynie leniwie między drzewami. Szlak mija ujęte źródło i następnie wyraźnie wspina się do góry.

E Na **skrzyżowaniu szlaków Pod Biskupimi Chyčkami** (Pod Biskupskými chyčkami) skręcamy na utwardzaną drogę w lewo. Mijamy samotnie stojący dom służący dawniej myśliwym i leśnikom dóbr biskupich (m.in. jako skład materiałów do pobliskiej szkółki leśnej); od niego pochodzi nazwa węzła. Obok głównego budynku stał niegdyś drugi, mniejszy, w którym przyrządzano upolowaną zwierzynę. Niegdyś do biskupów spiskich należała spora część lasów Stowackiego Raju (oraz innych pasm górskich otaczających Kotlinę Hornadu). W wyniku powojennej reformy ziemskiej zostały one znacjonalizowane. W latach 1991–92 część lasów i obiektów zwrócono biskupstwu. Obecnie zarządza nimi w imieniu Kościoła stowarzyszenie Pro Populo. Po 10 min od wyjścia na leśną drogę dochodzimy do wylotu Doliny Sokolej. Szlak skręca tu w lewo. Drogą prosto doszlibyśmy do przepięknej, olbrzymiej Wielkiej Polany (Vel'ká pol'ana). By zachować bogactwo rosnących na niej gatunków roślin (i latających pomiędzy nimi motyli), jest ona wciąż regularnie koszona przez pracowników Parku Narodowego. W czasie 20 min osiągamy kolejne skrzyżowanie, Pod Bykárkou. Można stąd zejść stromo żółtym szlakiem do doliny Białego Potoku obok zbiornika Klauzy (zob. trasa 7). Nad doliną, na skalistym zboczu Bykárki, ok. 200 m od żółtego szlaku znajduje się nieudostępniona do zwiedzania **Jaskinia Niedźwiedzia** (Medvedia jaskyňa). Nazwa

Szlak pod Bykárką

GERAWY

Rozległy **ptaskowyż Gerawy** (Geravy) od północy ograniczony jest wznoszącymi się nad doliną Białego Potoku szczytami Suchego Wierchu (Suchý vrch, 1121 m n.p.m.) i Czerwonej Skały (Červená skála, 1109 m n.p.m.). Od południa opada stromym uskokiem Gaczowskiej Skały (Gačovská skála, 1113 m n.p.m.) ku dolinom Gnilca i Białej Wody. Można tu znaleźć szereg form krasowych: ponorów, jam i przepaści osiagających czasem kilkanaście metrów głębokości. Na południowym skraju, nad doliną Białej Wody, znajduje się jedyny udostępniony kanion w tej części Stowackiego Raju, urokliwy Zejmarski Jar (zob. trasa 9). Rosnący na ptaskowyżu las poprzedzielany jest szeregiem kośnych polan i łąk.

Zejmarski Jar

pochodzi od odnalezionych w niej szczątków niedźwiedzi jaskiniowych sprzed 20–15 tys. lat. Jest to jedno z największych na Słowacji znalezisk kości tego wymarłego wraz z ustąpieniem epoki lodowcowej drapieżnika. Mająca prawie 500 m długości jaskinia ma dobrze rozwiniętą, różnorodną szatę naciekową. My od skrzyżowania idziemy wciąż zielonym szlakiem.

Na **F krzyżowce Glac – dawna leśniczówka** (Glac, býv. horáreň) skręcamy na polanie w lewo na szlak czerwony idący **Glacką Drogą** (zob. trasa 4). Po kilku minutach trakt tworzy serpentynę, wyraźnie się obniżając. W dalszej części biegnie prawie płaskim terenem grzbietem łączącym ptaskowyż Glac i Gerawy (Geravy). Mijamy rozwidlenie Pod Suchym Wierchem (Pod Suchým vrchom), na którym znaki czerwone opuszczają Glacką Drogę (biegnie nią dalej szlak zielony schodzący do doliny Małych Zajfów). Idziemy, trawersując Suchy Wierch, i wchodzimy na skraj wypłaszczenia Geraw. Po 40 min od skrzyżowania z prawej strony dochodzą znaki żółte.

Szlak wychodzi na skraj dużej polany. Przechodzimy przez nią i po kilku minutach docieramy do **G schroniska Gerawy**. Powstało ono przy górnej stacji wyciągu krzesiowego z Dedinek wybudowanego w 1970 r. Funkcjonował on do 2010 r., od tamtej pory stoi nieużytkowany. Na długości 2 km wyciąg pokonywał przewyższenie 221 m. W pobliżu schroniska znajdują się ponory, do których wpływa woda wytryskująca następnie spod ziemi w Zejmarskiej Studni (zob. trasa 9). Na wprost schroniska, po drugiej stronie polany, utworzono niewątpliwą atrakcję dla dzieci (i nie tylko) – niewielką zagrodę dla dzików, strusi i królików.

6

PRZECZ WAWÓZ WIELKI KISEL

Idąc cały czas szlakiem zielonym, wkraczamy za schroniskiem w las. Docieramy do krawędzi masywu i przez chwilę idziemy wzdłuż niej. Przy wyciągu ścieżka skręca w lewo i zaczyna się strome, momentami skaliste zejście wzdłuż strumienia. 20 min marszu i wychodzimy na skraj polany przed Dedinkami. Po prawej stronie widoczne są skalne ściany pośród lasu porastającego

Gaczowską Skatę (Gačovská skala). Obok pensjonatu Pastierňa wkraczamy pomiędzy zabudowania Dedinek.

Minąwszy kościół Wniebowzięcia NMP z 1835 r., dochodzimy do węzła szlaków nad brzegiem Palcmanskej Maży w centrum będących celem naszej trasy **H Dedinek**. Przed kościołem stoi budynek niewielkiego sklepu połączonego z barem. Jest tu też przystanek autobusowy. Miejscowość

powstała w 1933 r. z połączenia dwóch osad górniczych założonych w końcu XVII w.: Štefanovce i Imrichovce. Ich nazwy pochodzą od imion synów ówczesnego właściciela tych ziem, Štefana (Stefana) i Imricha (Emeryka) Csákych, pomiędzy których zostały rozdzielone rodzinne dobra. Osadnicy przybyli z Zamağurza Spiskiego; ich potomkowie noszą dziś nazwiska Lapšanský (Łapszański), Krempaský

(Krempaski) albo o polskim rodowodzie. Dedinky rozwinęły się jako miejscowość turystyczna po utworzeniu zbiornika Palcmanská Maša. Nad brzegiem jeziora powstały ośrodki wypoczynkowe i wypożyczalnie sprzętu wodnego.

DOJAZD I PARKING

W Letanowcach przydrożny parking położony jest na końcu szosy asfaltowej, przy szlaku prowadzącym przez Letanowski Młyn na Klasztorzysko. Można tu dojechać pociągiem – przez wieś biegnie linia z Popradu do Nowej Wsi Spiskiej. W Dedinkach samochód zostawimy w centrum, w okolicy kościoła na poboczu drogi bądź bardziej na południe, na parkingu przy drodze przed hotelem Priehrada Dedinky. Dojeżdżają tu autobusy z Nowej Wsi Spiskiej i Rožniawy. W Palcmanskej Maży jest stacja kolejowa, z której do Dedinek dojdzie się w 20 min. W miesiącach wakacyjnych kursuje autobus z Dedinek do Nowej Wsi Spiskiej jadący w pobliżu Letanowiec.

WYŻYWIENIE

Posiłek można zjeść w barach schroniskowych na Klasztorzysku i płaskowyżu Gerawy. Kilka barów znajduje się w Dedinkach.

NOCLEGI

Nocleg znajdziemy na kwaterach prywatnych w Spiskich Tomašovcach, po drodze w schronisku Geravy (www.geravy.sk) oraz w kilku pensjonatach w Dedinkach.

Dedinky

11 SPIISKI CZWARTEK

Obszar Spiskiego Czwartku (Spišský Štvrtok) był zamieszkały od najdawniejszych czasów. Na pobliskim wzgórzu **Myšia hôrka** odkryto archeologiczne ślady osady z czasów kultury Otomani (ok. 1500 r. p.n.e.) otoczoną potężnymi obwarowaniami, na które składały się mur wykonany z olbrzymich, nieobrobionych bloków kamiennych (bliski twierdzom powstającym w tym czasie na Krećie i w Grecji), fosa i wał ziemny wzmocniony drewnianą palisadą. Wśród odnalezionych ruchomych artefaktów były wyroby ceramiczne, z kamienia, kości, brązu, srebra i bursztynu. W średniowieczu osada zwana także Wsią św. Władysława (łac. Villa sancti Ladislai; od jednego z królów węgierskich, będącego uosobieniem walecznego władcy i cnót rycerskich) była głównym ośrodkiem drobnoszlacheckiej społeczności spiskich kopijników, których zadaniem było bronić (w zamian za liczne przywileje) ziem Królestwa Węgier i stać zbrojnie na królewskie wezwanie. Swoją drugą, częściej używaną i obecnie oficjalną nazwę miejscowość zawdzięcza cotygodniowym targom.

KOŚCIÓŁ ŚW. WŁADYSŁAWA

Na wzgórzu w centrum wznosi się dominujący nad otoczeniem, widoczny z daleka kościół św. Władysława wybudowany w 2. poł. XIII w.; z tego okresu pochodzą późnoromańskie biforia w wieży oraz wczesnogotycka rozeta przy wejściu. Od 1668 r. świątynią opiekuje się zakon franciszkanów. Z ich inicjatywy na pocz. XVIII w. zbarokizowano wnętrze, wprowadzając nowe

Spiski Czwartek

elementy wyposażenia: ołtarz główny, dwa ołtarze boczne dedykowane świętym franciszkańskim (Franciszкови z Asyżu oraz Antoniemu Padewskiemu), ambonę z 1721 r. i chrzcielnicę. W czasie prac restauracyjnych prowadzonych w końcu XIX w. wieżę zwieńczono smukłą iglicą posadowioną na drewnianej galerii.

KAPLICA WNIEBOWZIECIA NMP

Dużo cenniejsza artystycznie niż sam kościół jest dostawiona do niego w poł. XV w. późnogotycka, dwupoziomowa kaplica Wniebowzięcia NMP będąca prawdziwym klejnotem sztuki późnego średniowiecza. Jej koronkowa architektura ograniczona do ażurowego szkieletu przypór, ze ścianami całkowicie zdemateryalizowanymi i zastąpionymi olbrzymimi,

ozdobionymi bogatymi maswerkami oknami jest dziełem Hansa Puchsbauma, czołowego europejskiego architekta epoki późnego gotyku, zatrudnionego przy budowie potężnego kościoła (obecnie katedry) św. Szczepana w Wiedniu (w zbiorach graficznych ASP w Wiedniu zachowały się jego dwa rysunki projektowe spiskiej kaplicy). Nie wiemy, kto był fundatorem tego arcydzieła. W dawniejszej literaturze nazywano ją często „kaplicą Zápolyów” i datowano na lata 1473–77. W wyniku ostatnich badań jej czas powstania przesunięto na ponad 20 lat wstecz, a więc zanim Zápolyowie zyskali włości i wysoką pozycję na Spiszu. Najbardziej prawdopodobna teoria mówi, że kaplicę wzniesli wywodzący się ze środowiska spiskich kopijników, i właśnie w poł. XV w. dochodzący do olbrzymiego znaczenia Thurzonowie. Wzorem ideowym

i artystycznym dla obiektu w Spiskim Czwartku była słynna paryska Sainte-Chapelle. Dolną, skromniejszą część przeznaczono zapewne na pochówki, w rozświetlonej górnej odbywały się najważniejsze uroczystości. Wyposażenie kaplicy, jej dekoracja malarska, witraże i rzeźby pochodzą z 2. poł. XIX w. W neogotyckim ołtarzu głównym zachował się oryginalny, wysokiej klasy obraz z poł. XV w. przedstawiający Zaśnięcie Matki Boskiej. Jego autorem jest wybitny, anonimowy malarz z Norymbergi, od jednego ze swoich dzieł nazywany Mistrzem Ołtarza Tucherów. Warto zwrócić uwagę na realizm, z jakim zostali ukazani skupieni wokół łoża Marii apostołowie (na nosie jednego z nich, zatopionego w książce, można dostrzec okulary). Na zewnętrznej, południowej ścianie kaplicy zachowało się gotyckie malowidło ukazujące Ukrzyżowanie.

12 DRAWCE

Drawce (Dravce) wzmiankowano w 1263 r. jako wieś zamieszkałą przez królewskich sokolników. W 1282 r. Władysław IV nadał ją panom z Hrhova (Görgeyom), którzy kilka lat później, w 1288 r., sprowadzili do miejscowości antonitów (zob. ramka).

KOŚCIÓŁ ŚW. ANTONIEGO

Pamiątką po zakonnikach jest gotycki kościół św. Antoniego z pocz. XIV w. Niestety, nie zachowały się budynki funkcjonującego do pocz. XVI w. klasztoru. Świątynię przebudowano ok. 1370 r., kiedy do nawy wprowadzono sklepienia wsparte na dwóch kolumnach. Pierwotnie stała przy niej wieża, ale w XIX w. była ona już tak zniszczona, że groziła

zawaleniem i zdecydowano się ją rozebrać. We wnętrzu można zobaczyć kilka gotyckich rzeźb (w ołtarzu głównym z ok. 1490 r., na łuku tęczowym i w barokowym ołtarzu bocznym) oraz stalle z 1510 r., w których w czasie uroczystości kościelnych zasiadali mnisi. Najciekawsze są jednak malowidła ściennie z lat ok. 1310–20. Nad stallami po lewej, północnej stronie ukazano sceny z życia św. Antoniego: Spotkanie z św. Pawłem Pustelnikiem, Męczenie św. Antoniego przez diabła, Kuszenie św. Antoniego przez czarta, który przybrał postać kobiety, oraz Okaleczenie św. Antoniego. Ścianę zamykającą prezbiterium ozdabiają znakomite obrazy Zwiastowania i Ukrzyżowania. Inspirowane bizantyńskimi przedstawieniami ikonowymi i pokrewne współczesnym trendom we Włoszech kompozycje należą do czołowych przykładów gotyckiej sztuki przedstawieniowej na Słowacji.

Kościół św. Antoniego Pustelnika w Drawcach

ANTONICI

Zakon św. Antoniego Pustelnika powstał w 1095 r. z inicjatywy rycerza Gastona de Dauphine. Jego syn cierpiął na ergotyzm (zwany potocznie „ogniami św. Antoniego”), chorobę pojawiającą się często po zjedzeniu sporyszu, której objawami są silne halucynacje, drgawki, gorączka i palący ból. Chłopiec miał wyzdrowieć dzięki wstawiennictwu św. Antoniego po tym, jak ojciec udał się z pielgrzymką do jego relikwii przechowywanych w St-Antoine-l'Abbaye. Antonici byli początkowo świeckim stowarzyszeniem zajmującym się szpitalnictwem (specjalizowali się zwłaszcza w chorobach skóry), którego regułę zatwierdził papież Urban II. Z czasem przekształcili się we wspólnotę zakonną. W późnym średniowieczu opiekowali się oni 369 szpitalami, głównie na terenie Niemiec. W 1777 r. zakon św. Antoniego został połączony z kawalerami maltańskimi. Klasztor w Drawcach był najważniejszą siedzibą antonitów na Węgrzech. Jak się przypuszcza, głównym celem jego istnienia było zapewnienie wykwalifikowanej kadry medycznej do leczenia spiskich Niemców.

13 LEWOCZA

Nazywana „spiską Norymbergą” Lewocza (Levoča) z wpisana na listę UNESCO starówką to najjaśniejszy klejnot pośród spiskich miast tak bogatych przecież we wspaniałe zabytki. Słowiańskie osady na obrzeżach obecnego centrum (w pobliżu Bramy Koszyckiej oraz niedaleko drogi do Nowej Wsi Spiskiej) istniały już w X–XI w. Wspaniały rozkwit Lewocza zawdzięcza niemieckim kolonistom, którzy przybyli w XIII w. i założyli nowe miasto na obecnym miejscu. W wielkim przywileju Stefana V dla spiskich Sasów z 1271 r. jest ona określona jako najważniejsza ich miejscowość (*civitas nostra capitalis*). Przez kolejne wieki Lewocza była siedzibą grafa stojącego na czele niemieckiej społeczności na Spiszu i reprezentującego ją przed królem. Spośród licznych przywilejów, jakimi obdarzali Lewoczę władcy Węgier, najważniejszym było nadane mu w 1321 r. przez Karola Roberta Andegaweńskiego prawo

składu obligujące wszystkich kupców do zatrzymania się w mieście i wyłożenia swoich towarów przez co najmniej 15 dni – w ten sposób lewoczanie zyskali prawo pierwokupu produktów od węgierskich, polskich i ruskich handlarzy. Okresem szczytowego rozwoju były wieki XV i XVI. Zajmujące się handlem (m.in. wydobywanymi w okolicy metalami) rodziny na czele z Thurzonami dorabiały się olbrzymich fortun, prężnie działały warsztaty rzemieślnicze (w tym zawodów artystycznych: rzeźbiarzy, malarzy, złotników i miedziorników; ponad wszystkie inne wybiła się pracownia snycerska Pawła z Lewoczy), tutejsze szkoły słynęły z niezwykle wysokiego poziomu nauczania. Kilkakrotnie w mieście dochodziło do spotkań władców; w 1494 r. miał miejsce słynny zjazd Jagiellonów. W końcu XVI w. zaczął się powolny upadek gospodarczy Lewoczy związany z wojnami wewnętrznymi, wzrastającym zagrożeniem tureckim, sporami religijnymi, nawracającymi epidemiami oraz wybuchającymi co kilkadziesiąt lat wielkimi pożarami. Mimo

Kup książkę

PROGRAM PARTNERSKI

— GRUPY HELION —

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

Poleć książkę

GRUPA
Helion